

# **ЕФЕКТИВНІСТЬ БЕЗПЕКОВИХ ЗАХОДІВ У ВИРОБНИЦТВІ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРНИЦТВА ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ**

**Курепін В.М., канд.екон.наук, старший викладач кафедри методики  
професійного навчання;**

**Швед С.М. здобувач вищої освіти**

*Миколаївський національний аграрний університет*

Свинарство є важливою галуззю тваринництва, що пояснюється споживчими уподобаннями населення України. Тим часом, нагальною є потреба невідкладного здійснення інноваційних перетворень, які дозволили б покращити економічні показники підприємств [1] галузі свинарства, забезпечити ринок свинини продукцією вітчизняного виробництва та задовольнити соціальний запит щодо доступної ціни та високої якості продукції. Оскільки будь-які перетворення обумовлюються сучасним станом системи, що перетворюється, слід проаналізувати діюче правове забезпечення галузі свинарства з питань охорони праці.

Окремі питання щодо вирощування свиней регулюються нормативно-правовими актами загальної дії. Так, профілактика та лікування хвороб у свиней - Законом України «Про ветеринарну медицину», забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя у зазначеній сфері - Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», охорона праці при виробництві продукції свинарства - Законом України «Про охорону праці», збереження безпечного для існування навколишнього середовища, захисту життя та здоров'я населення від негативного впливу, обумовленого забрудненням навколишнього середовища [2], у тому числі відходами виробництва галузі свинарства - Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», безпечне для здоров'я людини та навколишнього середовища застосування у виробництві пестицидів та агрохімікатів - Законом України «Про пестициди та агрохімікати» та ін.

Особливе місце серед перерахованих нормативно-правових актів займає наказ Держпраці України № 269 «Про затвердження Правил охорони праці у тваринництві. Свинарство», оскільки в ньому детально регламентується не лише охорона праці у сфері свинарства, а й інші важливі питання [3].

Окремі розділи наказу встановлюють вимоги до організації та виконання технологічних процесів з обслуговування свиней та виробництва свинарства; вимоги до персоналу, який бере участь у виробничому процесі; встановлення режиму праці та відпочинку; санітарно-побутове забезпечення працівників; вимоги щодо застосування засобів захисту працівників; до території та виробничих майданчиків; у виробничих та допоміжних будівель та споруд; до водопостачання та каналізації; до освітлення, опалення та вентиляції; електробезпеки; пожежної безпеки тощо.

Деякі вимоги доцільно розглянути докладніше. Зокрема, вимога щодо мінімізації впливу біологічних факторів має забезпечуватися мінімальним часом контакту працівників з тваринами, [4] кормовими сумішами, продукцією тваринництва, відходами виробництва, проведенням дезінфекційних робіт та прибиранням приміщень, застосуванням бактерицидних ламп, застосуванням засобів захисту, дотриманням правил особистої гігієни.

Для зменшення забруднення навколишнього середовища рекомендується передбачати: організацію правильної обробки, зберігання та використання гною; впровадження способів очищення повітря підприємств за допомогою встановлення спеціальних фільтрів та припливно-витяжної вентиляції; виконання відповідних профілактичних заходів у санітарно-захисних зонах підприємств; планомірну боротьбу з хворобами тварин, переносниками інфекційних захворювань, що паразитують комахами; назад цикли використання стоків стічних вод.

При розміщенні свинарських підприємств необхідно враховувати вимоги щодо охорони навколишнього середовища від забруднень виробничими викидами та стоками [5]. Свинарські підприємства повинні розміщуватися з підвітряної сторони щодо житлової зони, але з навітряної - щодо складів мінеральних добрив та пестицидів. Для працівників, які виконують роботу на відкритому повітрі або в неопалюваних приміщеннях з температурою повітря на робочих місцях нижче 10 градусів за Цельсієм, слід передбачати приміщення для обігріву або надати засоби для обігріву. Усіх працівників слід забезпечувати доброякісною питною водою.

Територія підприємства повинна мати огорожу та бути відокремлена від найближчого житлового району санітарно-захисною зоною, мати чіткий поділ на зони за санітарною характеристикою об'єктів з урахуванням напрямку домінуючих вітрів, обладнана в'їздами з дезбар'єрами. Виробничі будівлі та споруди свинарських підприємств основного та допоміжного призначення повинні відповідати вимогам державних будівельних норм [6]. Виробничі, допоміжні та складські будівлі та споруди слід обладнати блискавкозахистом.

Підприємства повинні забезпечуватися достатньою кількістю води, необхідної для задоволення питних потреб відповідно до санітарних норм, господарсько-виробничих потреб та потреб пожежогасіння відповідно до будівельних норм та правил. Якість питної води має відповідати вимогам державних санітарних правил та норм. Не допускається поєднання мереж господарсько-питних водопроводів із мережею водопроводів, що подають воду для технологічних потреб.

Для забезпечення безпеки виробничих процесів на свинарських підприємствах необхідно:

1. Дотримання безпечного режиму утримання тварин.
2. Усунення безпосереднього контакту працівників з тваринами, виключення фізичних та нервово-психічних перевантажень шляхом заміни ручної праці механізованим або автоматизованим.

3. Виключення шкідливого впливу на працівників продуктів життєдіяльності тварин, матеріалів, що мають небезпечні чи шкідливі властивості, шляхом застосування дистанційного управління виробничими процесами, використання засобів колективного та індивідуального захисту.

4. Заміна виробничих процесів та операцій, пов'язаних із виникненням небезпечних та шкідливих виробничих факторів, процесами та операціями, за яких зазначені фактори відсутні або вміст шкідливих речовин не перевищує гранично допустимих концентрацій, рівнів.

5. Запобігання прояву небезпечних та шкідливих виробничих факторів у разі аварії [7].

6. Дотримання порядку експлуатації машин та обладнання відповідно до експлуатаційної документації.

7. Використання сигнальних приладів, кольорів та знаків безпеки.

8. Своєчасне видалення, знешкодження та поховання виробничих відходів, що є джерелом шкідливих виробничих факторів.

9. Застосування раціональних режимів праці та відпочинку з метою запобігання монотонності праці, гіподинамії, фізичним та нервовсихічним перевантаженням.

10. Захист від можливих негативних впливів небезпек природного характеру та погодних умов.

Враховуючи важливість профілактики та лікування інфекційних хвороб у свиней, особливо тих, що призвели до кризи галузі свинарства в окремих європейських державах (наприклад, африканська чума свиней у Португалії, Іспанії), слід звернути увагу на правові вимоги до догляду за тваринами, хворими інфекційними хворобами.

До роботи з догляду за такими тваринами допускаються працівники, яким зроблено профілактичні щеплення, які проінструктовані про застереження та правила поведінки із зараженим матеріалом, а також про особливості догляду за хворими тваринами. Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, які годують грудьми, до цієї роботи не допускаються.

При виявленні захворювання свиней інфекційними хворобами (туберкульоз, бруцельоз, ящур, сказ, сибірка) власник сільськогосподарського підприємства повинен повідомити про це районну (обласну) ветеринарну службу та вжити заходів щодо ізоляції тварин. У разі зооантропонозних захворювань, необхідно також повідомити медичну службу району (області).

Вхід на територію ізолятора, де утримуються хворі тварини, стороннім особам не дозволяється. Біля входу в кожне приміщення ізолятора, а також усередині приміщень між секціями встановлюються дезбар'єри у вигляді ящиків з тирсою, просоченою дезінфікуючим розчином. Персонал, який доглядає хворих на інфекційні хвороби свиней, крім спеціального одягу та спеціального взуття повинен забезпечуватися санітарним одягом та взуттям. Одягати будь-який одяг поверх санітарного не допускається.

Санітарний одяг та взуття видаються лише на період роботи. Після закінчення роботи одяг знімають, знезаражують та зберігають у спеціальних шафах. Забороняється приймати їжу, пити воду та курити під час роботи на фермах, неблагополучних заразними хворобами. Для забезпечення працівників питною водою поза виробничих приміщень встановлюються бачки з кип'яченою водою.

У разі вимушеного забою тварин питання їх реалізації вирішується лише за погодженням з органами санітарно-епідеміологічного нагляду. М'ясо та внутрішні органи тварин вимушеного вибою, обумовленого інтоксикацією пестицидами, не допускається використовувати у їжу. Питання їх утилізації вирішується ветнаглядом при обов'язковому узгодженні з органами санітарно-епідеміологічного нагляду [8]. Передзабійне та післязабійне інспектування тварин на відповідних потужностях проводять спеціалісти Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Отже, незважаючи на відсутність спеціального закону у галузі свинарства, вирощування свиней детально регулюється підзаконними нормативно-правовими актами та загальним законодавством, які допомагають власникам тваринницьких ферм підтримувати задовільний стан охорони праці та захист від надзвичайних ситуацій різного характеру.

### **Використана література:**

1. Курепін В. М. Особливості прийняття управлінських рішень в умовах організаційного розвитку підприємства // Економіко-правові дискусії : матеріали II міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Кропивницький, 14 квітня 2021 р. Кропивницький : ЛА НАУ, 2021. С. 29-32. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9330>.
2. Курепін В. М. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва в Україні // Сучасний стан науки в сільському господарстві та природокористуванні: теорія і практика : матеріали II міжнар. наук. інтернет-конф. м. Тернопіль, 20 листопада 2020 р. Тернопіль : Західноукраїнський національний університет, 2020. С. 98-101. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8209>.
3. Охорона праці в галузі : змістовий модуль 1 «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема 1 «Соціальний діалог та партнерство з питань охорони праці в Україні» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 29 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9888>.
4. Запорожець Д. В., Курепін В. М. Дослідження виробничого травматизму та професійних захворювань // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 212-214. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10508>.

5. Запорожець Д. В. Впровадження комплексних заходів з охорони праці запорука безпеки на виробництві // Актуальні проблеми безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 24 листопада 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 146-147  
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10492>.

6. Єгіазарян А. С. Умови праці та фактори їх формування // Перспективна техніка і технології – 2021 : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів, 21-23 вересня 2021 р., м. Миколаїв. Т. 1 / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 40-43.  
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10402>.

7. Курепін В. М. Особливості системи управління охороною праці в аграрних підприємствах: економічні аспекти розвитку. Modern Economics. 2021. № 29(2021). С. 107-114. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-17).

8. Русавська В. І. Адаптація національного трудового законодавства до законодавства Європейського Союзу // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 36-39. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9821>.